

Provođenje Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva u Krapinsko-zagorskoj županiji

Marina Stanković Gjuretek

ZZJZ Krapinsko-zagorske županije

Ključne riječi: Nacionalni program, rak debelog crijeva, Krapinsko-zagorska županija

Epidemiološka situacija

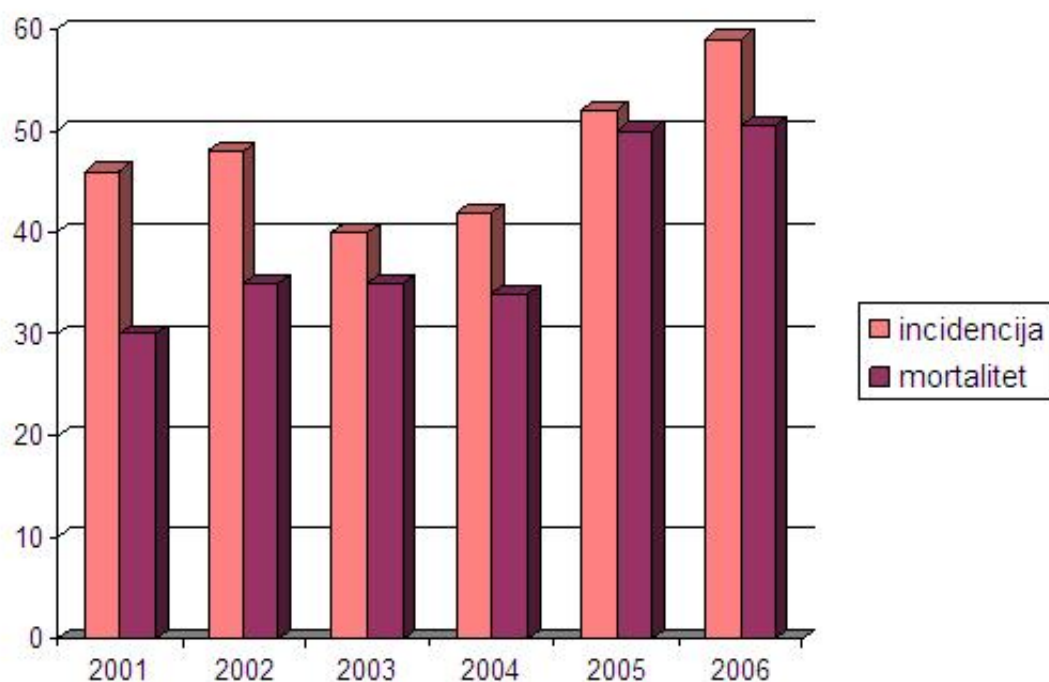
Rak debelog crijeva u stalnom je porastu, kako po broju novooboljelih tako i po broju umrlih. U Hrvatskoj, a i u Krapinsko-zagorskoj županiji na drugom je mjestu kod muškaraca (iza raka pluća) tako i kod žena (iza raka dojke) i predstavlja značajan javno zdravstveni problem (Tablica 1. i Slika 1.).

Tablica 1. Rak debelog crijeva u Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2001-2006.

Godina	incidencija		mortalitet	
	broj	stopa na 100 000	broj	stopa na 100 000
2001.	65	45.7	42	29,5
2002.	68	47.8	50	35
2003.	57	40.1	50	35
2004.	60	42.2	49	34,3
2005.	74	52	50	35
2006.	84	59	72	50,5

Izvor: DZS, HZJZ i ZZJZ KZZ

Slika 1. Rak debelog crijeva u Krapinsko-zagorskoj županiji u razdoblju od 2001-2006.

Provođenje Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva

Početak 2008. godine počela je provedba Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Na kućnu adresu osoba u dobi od 50-74 godine šalje se pozivno pismo,

testovi i upute o provedbi, anketni upitnik, brošura o ranom otkrivanju raka debelog crijeva i kuvertu s plaćenim odgovorom. Test na okultno krvarenje (krvarenje koje se ne opaža golim okom) zbog jednostavnosti primjene trenutno je najprikladnija metoda za rano otkrivanje ove bolesti. Proviđi se kod kuće, analiziraju se 3 stolice za redom. Na svaki test treba upisati osobne podatke, adresu i datum uzimanja stolice te ih poslati u priloženoj kuverti s plaćenim odgovorom u Zavod za javno zdravstvo. O pozitivnom nalazu testa izvještavamo njihove liječnike primarne zdravstvene zaštite. Osobe sa pozitivnim nalazom dobiju na kućnu adresu: poziv za kolonoskopiju, upute za pripremu, kupovnicu i Purisan granule. Svi pozvani na kolonoskopiju budu i kontaktirani putem telefona. Ukoliko postoje patološke promjene uzimaju se uzorci za patohistološku analizu a nalaz kolonoskopije šalje se na kućnu adresu.

Ciljevi Nacionalnog programa su: smanjiti smrtnost od raka debelog crijeva u petogodišnjem razdoblju za najmanje 15%, otkriti rak u najranijem stadiju bolesti te tako poboljšati mogućnost izlječenja i preživljavanja, obuhvatiti najmanje 60 % pozvanih na testiranje i povećati svjesnost o ranim znakovima bolesti.

U samom početku provođenja programa bilo je ozbiljnih poteškoća. Županijska bolnica u Zaboku nije bila uključena u Nacionalni program te su osobe s pozitivnim nalazom pozivane u sljedeću najbližu ustanovu. Prekapacitirane kolonoskopske jedinice u Zagrebu bile su time dodatno opterećene, a potreba za putovanjem u drugu županiju na kolonoskopiju dijelom je rezultirala i odustajanjem od pretrage. Početkom veljače, useljenjem u nove prostore stvorili su se uvjeti da OB Zabok bude jedna od kolonoskopskih jedinica koja aktivno sudjeluje u provođenju Nacionalnog programa i kvalitetnije odgovara na potrebe stanovništva svoje županije. Bolnica za sada ima 3 kolonoskopičara, spec. internista gastroenterologa koji odrađuju dvije kolonoskopije dnevno u okviru Nacionalnog programa. Neki od problema rješavaju se tijekom rada, a oni kompleksniji ostaju. Ograničavajući faktor je medicinska oprema. Bolnica ima jedan kolonoskop, a od travnja i polipektom te se odstranjuju i polipi veličine do 2 cm. Međutim, polipektomije se rade jednom u tjednu, što nije dovoljno obzirom na broj patoloških nalaza pogotovo kada se uzmu u obzir redoviti bolnički i drugi pacijenti neovisno o Nacionalnom programu. Lista čekanja je već sada duga, termini su zauzeti mjesecima unaprijed.

Pozive su dobili stanovnici županije koji su: 1933., 1934., 1936. i 1937. godište. Za sada je odaziv 21%. Potvrđeno je 5 karcinoma (Tablica 2.).

Tablica 2. Prikaz rezultata provedbe programa do 9.12.2008.

Krapinsko-zagorska županija (pozvana godišta)	Spol	Poslanih testova	Primljenih koverti		Uzorci stolice (pozitivno)		Patološki nalaz ukupno		Ca potvrđen
			Broj	%	Broj	%	Broj	% od obavljenih	
1933.	M		99		21	26,9	12	85,7	0
	Ž		142		22	20,4	10	66,7	0
	Ukupno	1110	241	21,7	43	23,1	22	75,9	0
1937.	M		162		38	28,1	27	96,4	1
	Ž		209		32	16,7	24	92,3	1
	Ukupno	1439	371	25,8	70	21,4	51	94,4	2
1934.	M		77		14	23,0	12	100	1
	Ž		104		11	13,1	7	100	1
	Ukupno	1261	181	14,4	25	17,2	19	100	2
1936.	M		109		11	13,6	6	100	0
	Ž		140		17	13,8	7	100	1
	Ukupno	1414	249	17,6	28	13,7	13	100	1
UKUPNO		5224	1042	19,95	166	15,93	105	63,25	5

Provođenjem Nacionalnog programa osim malignih promjena i polipa otkrivaju se i drugi uzroci krvarenja kao npr. hemoroidi, divertikli što se također smatra patološkim nalazom i potrebna je kolonoskopija da bi se utvrdilo da li prisutne i druge patološke promjene.

Organizacije unutar Zavoda je zadovoljavajuća u pogledu ekipiranosti službe i računalne opreme. Služba za socijalnu medicinu Zavoda za javno zdravstvo izradila je propagandni materijal, plakate i letke koji su uz pomoć Patronaže i Crvenog križa distribuirani po cijeloj županiji. Postojeća suradnja s medijima pomogla nam je i u provođenju ovog programa, tako da je tema ranog otkrivanja raka debelog crijeva bila zastupljena u radio emisijama i novinskim člancima od samog početka provođenja programa.

Zaključak

Krapinsko-zagorsku županiju karakterizira veći udio seoskog stanovništva, raspršenost naselja i loša prometna povezanost. Upravo nedostatna prometna povezanost sela s većim mjestima osobama lošijeg socio-ekonomskog statusa, kao i onima slabije pokretnima dodatno otežava pristup zdravstvenim ustanovama. Većinom se zdravstvene usluge traže kada je zdravlje već narušeno.

U protekle dvije godine u Krapinsko-zagorskoj županiji posvetilo se mnogo pažnje radu na prevenciji malignih bolesti. Provođenje Nacionalnih programa ranog otkrivanja raka dojke omogućilo nam je stjecanje pozitivnih iskustava na terenu i primjere dobre prakse koristiti i na planiranju provođenja Nacionalnog programa ranog otkrivanja raka debelog crijeva. Informiranje lokalne zajednice i prosvjećivanje kroz medije kontinuirano se provodi. Umrežavanje i suradnja, osobito oslanjajući se na Patronažnu službu i Crveni križ kao i na udruge koje su aktivne na određenom području, glavna je odrednica planiranja provođenja Nacionalnih programa na području Krapinsko-zagorske županije.

Kontakt adresa:

Marina Stanković Gjuretek, dr.med.

spec. javnog zdravstva

tel. 049 467 152

fax. 049 502 480

e-mail: marina.stankovic@zq.t-com.hr